II 209001

MASTER

Andrei Popescu

Dreptul internațional și european al muncii

Ediția 2

C·H·BECK

III 20900 d1
CDE 13 | P. 81

Andrei Popescu

C - 271834

Dreptul internațional şi european al muncii

Ediția a 2-a

271834
UNIVERSITATEA
DUNĂREA DE JOS GALAȚI
BIBLIOTECA 1

Editura C.H. Beck
Bucureşti 2008

Cuprins

Abrevieri ..... **XV**

Considerații introductive ..... **XVII**

Titlul I. Organizația Internațională a Muncii **1**

Capitolul I. Organizația Internațională a Muncii și rolul său în evoluția reglementării relațiilor de muncă **1**

Secțiunea 1. Ideea abordării internaționale a problematicii muncii 4

Secțiunea a 2-a. Crearea Organizației Internaționale a Muncii 6

Secțiunea a 3-a. Evoluția Organizației Internaționale a Muncii 8

§1. Organizația Internațională a Muncii între cele două războaie mondiale . 8

§2. Organizația Internațională a Muncii în timpul celui de al doilea război mondial 10

§3. Organizația Internațională a Muncii după război, până în anii 1958-1960 12

§4. Organizația Internațională a Muncii în perioada 1960-1989 15

§5. Organizația Internațională a Muncii după 1989 și până în prezent 17

§6. Concluzii 46

Capitolul II. Competența și structura Organizației Internaționale a Muncii **48**

Secțiunea 1. Competența Organizației Internaționale a Muncii 48

Secțiunea a 2-a. Structura tripartită a OIM. Tripartitismul – principiu fundamental 50

Secțiunea a 3-a. Conferința Internațională a Muncii 51

Secțiunea a 4-a. Consiliul de Administrație 57

Secțiunea a 5-a. Biroul Internațional al Muncii 59

Secțiunea a 6-a. Alte organe 59

§1. Comisii și reuniuni tehnice 59

§2. Conferințe (reuniuni) regionale 60

Secțiunea a 7-a. Amendamentele Constituției OIM din 1986 61

Secțiunea a 8-a. Amendamentul Constituției OIM din 1997 62

Capitolul III. Activitatea Organizației Internaționale a Muncii **65**

Secțiunea 1. Caracterizare generală 65

Secțiunea a 2-a. Activitatea de elaborare, adoptare și control al aplicării instrumentelor OIM și a altor documente 67

§1. Convenție sau recomandare. Delimitare 67

§2. Elaborarea convențiilor și a recomandărilor 68

§3. Adoptarea convențiilor și a recomandărilor 69

§4. Obligațiile statelor membre 70

§5. Mecanisme de control 72

§6. Aplicarea convențiilor OIM 76
§7. Evoluții privind activitatea normativă 77
Secțiunea a 3-a. Activitatea de cooperare și asistență tehnică 80
Secțiunea a 4-a. Activitatea de informare și cercetare științifică 89
§1. Biroul Internațional al Muncii 89
§2. Institutul internațional de studii sociale 91

Titlul II. Probleme ale definirii dreptului internațional al muncii 93

Capitolul I. Caracteristici esențiale ale dreptului internațional al muncii 93
Secțiunea 1. Considerații introductive 93
Secțiunea a 2-a. Rațiunea existenței dreptului internațional al muncii 98
Secțiunea a 3-a. Obiectul dreptului internațional al muncii 100
Secțiunea a 4-a. Subiectele dreptului internațional al muncii 103
Secțiunea a 5-a. Funcțiile dreptului internațional al muncii 105
Secțiunea a 6-a. Principiile fundamentale ale dreptului internațional al muncii 107
Secțiunea a 7-a. Izvoarele dreptului internațional al muncii 110
Secțiunea a 8-a. Raportul dintre dreptul internațional al muncii și dreptul intern 119
Secțiunea a 9-a. Trăsăturile dreptului internațional al muncii 120

Capitolul II. Problematica elaborării și aplicării convențiilor și recomandărilor Organizației Internaționale a Muncii 122
Secțiunea 1. Considerații generale 122
§1. Convenția OIM – tratat internațional 122
§2. Natura juridică a convențiilor OIM 123
§3. Norme programatice. Norme pragmatice. Norme esențiale 124
§4. Ratificarea convențiilor OIM 125
§5. Intrarea în vigoare a convențiilor OIM 127
§6. Denunțarea convențiilor OIM 128
§7. Revizuirea normelor OIM 129
§8. Problema protocoalelor OIM 132
Secțiunea a 2-a. Probleme ale elaborării convențiilor și recomandărilor Organizației Internaționale a Muncii 132
§1. Considerații introductive 132
§2. Problema opțiunii între convenții și recomandare 133
§3. Problema opțiunii între adoptarea unor instrumente universale sau regionale 135
§4. Procedee tehnice de suplețe 136
§5. Perspective 138
Secțiunea a 3-a. Probleme ale aplicării convențiilor și recomandărilor OIM 138
§1. Obligația de a supune convențiile și recomandările autorităților competente 138
§2. Eficiența procedurilor de control 139
§3. Alte forme de promovarea aplicării instrumentelor OIM 140

Secțiunea a 4-a. Interpretarea convențiilor OIM 140
Secțiunea a 5-a. Problematica normelor OIM la ora mondializării 142

Capitolul III. Influența instrumentelor internaționale ale muncii asupra legislațiilor statelor membre ale Organizației Internaționale a Muncii 154
Secțiunea 1. Considerații generale 155
§1. Variabilitatea influenței în funcție de structura politică, socială și economică, nivelul și ritmul dezvoltării unui statunui stat 155
§2. Influența instrumentelor prin raportare la numărul ratificărilor înregistrate 157
§3. Influența convențiilor neratificate și a recomandărilor 162
§4. Influența instrumentelor OIM și sensul său pozitiv, de îmbunătățire a legislației interne 162
§5. Influența instrumentelor OIM pe diverse planuri 163
Secțiunea a 2-a. Influența convențiilor pe state și pe zone geografice 164
§1. Europa 164
§2. America 169
§3. Asia 171
§4. Țările arabe 171
§5. Africa 172

Titlul III. România și Organizația Internațională a Muncii 173

Capitolul I. România – prezență activă în cadrul Organizației Internaționale a Muncii 173
Secțiunea 1. România și Organizația Internațională a Muncii în anii 1919-1942 173
§1. Participarea României la conferințele premergătoare constituirii OIM 173
§2. Participarea României la OIM între anii 1919-1928 174
§3. România și OIM între 1929-1942 177
§4. Poziția reprezentanților români în conferințele OIM 178
§5. Influența convențiilor și recomandărilor OIM asupra legislației române a muncii 178
§6. Doctrina românească despre OIM 179
Secțiunea a 2-a. România și OIM în anii 1945-1956 179
Secțiunea a 3-a. România și OIM în perioada 1956-1975 179
Secțiunea a 4-a. România și OIM în perioada 1976-1989 182
Secțiunea a 5-a. Relansarea raporturilor dintre România și OIM 182

Capitolul II. Conținutul dreptului internațional al muncii și legislația română 188
Secțiunea 1. Considerații generale 188
Secțiunea a 2-a. Drepturile fundamentale ale omului 189
§1. Considerații introductive 189
§2. Libertatea sindicală și dreptul la negocieri colective 190
§3. Libertatea muncii 201
§4. Egalitatea de șanse și de tratament 203

Secțiunea a 3-a. Normele OIM și tripartismul 206
Secțiunea a 4-a. Ocuparea forței de muncă. Resursele umane 207
Secțiunea a 5-a. Condițiile de muncă 211
§1. Considerații introductive 211
§2. Salariul 211
§3. Protecția lucrătorilor în caz de insolvabilitate a angajatorului 214
§4. Condițiile generale de muncă 216
§5. Securitatea și sănătatea în muncă 220
Secțiunea a 6-a. Concedierea 226
Secțiunea a 7-a. Norme specifice anumitor contracte sau raporturi de muncă 229
§1. Munca cu timp parțial 229
§2. Munca la domiciliu 230
§3. Munca independentă 231
§4. Munca familială 231
§5. Ucenicia la locul de muncă 232
§6. Unele considerente generale 232
§7. Recomandarea OIM nr. 198/2006 asupra relației de muncă 233
Secțiunea a 8-a. Categorii particulare de lucrători 236
§1. Norme specifice în funcție de persoană 236
§2. Norme specifice în funcție de profesie 239
Secțiunea a 9-a. Lucrătorii migranți 251
Secțiunea a 10-a. Administrația și inspecția muncii 253
§1. Administrația muncii 253
§2. Inspecția muncii 253
§3. Statistica muncii 254
Secțiunea a 11-a. Securitatea socială 255

Titlul IV. Dreptul social european 258

Capitolul I. Considerații introductive 258
Secțiunea 1. Preliminarii 258
Secțiunea a 2-a. Dreptul social european și dreptul național 262

Capitolul II. Norme de drept social în activitatea Consiliului Europei 264
Secțiunea 1. Activitatea 264
Secțiunea a 2-a. Structura 265
Secțiunea a 3-a. Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale 267
§1. Prezentare generală 267
§2. Drepturile și libertățile privind munca 268
Secțiunea a 4-a. Carta socială europeană 270
§1. Considerente generale 270
§2. Raportarea Cartei și dreptul comunitar 273
§3. Impactul ratificării Cartei asupra legislației române 274
Secțiunea a 5-a. Normele europene de securitate socială 288
§1. Coordonarea de securitate socială 288

§2. Convenţia europeană de securitate socială 288
§3. Convenţia europeană privind statutul juridic al lucrătorului migrant .. 289
Secţiunea a 6-a. Influenţa reglementărilor Consiliului Europei asupra legislaţiei interne a muncii 290

Capitolul III. Problematica socială în Uniunea Europeană 292
Secţiunea 1. Scurt istoric 292
Secţiunea a 2-a. Extinderea Uniunii Europene 295
Secţiunea a 3-a. Aderarea României la Uniunea Europeană 297
Secţiunea a 4-a. Cadrul instituţional al Uniunii Europene 299
§1. Comisia Europeană 299
§2. Consiliul Uniunii Europene 300
§3. Parlamentul European 301
§4. Consiliul European 301
§5. Curtea de Justiţie a Comunităţilor Europene (CJCE) 302
§6. Curtea de Conturi 303
§7. Banca Centrală Europeană 303
§8. Comitetul Economic şi Social 303
§9. Comitetul Regiunilor 304
§10. Banca Europeană de Investiţii 304
Secţiunea a 5-a. Izvoarele dreptului comunitar 304
§1. Dreptul comunitar originar 305
§2. Dreptul derivat 305
§3. Dreptul convenţional 307
§4. Dreptul jurisprudenţial 307
Secţiunea a 6-a. Spaţiul Social European 307
§1. Geneza ideii 307
§2. Conceptul S.S.E. 308
§3. Condiţii ale existenţei S.S.E. Realizări 308
§4. Actul Unic European – prima etapă a S.S.E. 309
§5. Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor .. 309
§6. Tratatul asupra Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht) şi politica socială 311
§7. Tratatul de la Amsterdam 312
Secţiunea a 7-a. Spaţiul Economic European 313
Secţiunea a 8-a. Raporturile dintre OIM şi Uniunea Europeană 315
Secţiunea a 9-a. Raporturile dintre Consiliul Europei şi Uniunea Europeană 321
Secţiunea a 10-a. Elemente de politică socială europeană 325
Secţiunea a 11-a. Preocupări sociale actuale ale UE 327
§1. Preliminarii 327
§2. Politica de ocupare a forţei de muncă 329
§3. Agenda de la Lisabona 331
Secţiunea a 12-a. Modernizarea dreptului muncii. Flexisecuritatea muncii ... 341
Secţiunea a 13-a. Tratatul de la Lisabona 353

Capitolul IV. Dreptul comunitar al muncii 366
Secţiunea 1. Consideraţii generale 366

§1. Preliminarii 366
§2. Etape ale creării dreptului comunitar al muncii 367
§3. Unele probleme sociale de competență exclusivă a statelor membre .. 368
§4. Armonizarea legislației române cu acquis-ul comunitar din materie .. 371
§5. Noțiunea de „lucrător" în dreptul comunitar 378
§6. Dialogul social la nivelul UE 382
§7. Principii fundamentale 389
Secțiunea a 2-a. Norme comunitare privind relațiile individuale de muncă ... 390
§1. Obligația angajatorului de a informa lucrătorul asupra contractului sau raportului de muncă 390
§2. Egalitatea de tratament în muncă 393
§3. Durata nedeterminată a contractului individual de muncă 398
§4. Contractul de muncă cu timp parțial 399
§5. Contractul de muncă pe durată determinată 401
§6. Telemunca 403
§7. Munca la domiciliu 404
§8. Organizarea timpului de muncă. Timpul de muncă și timpul de odihnă ... 405
§9. Sănătatea și securitatea la locul de muncă 410
§10. Protecția tinerilor în procesul muncii 413
§11. Protecția lucrătoarelor gravide, care au născut și care alăptează 417
§12. Concilierea responsabilităților profesionale cu cele familiale ale părinților 418
Secțiunea a 3-a. Norme comunitare privind relațiile colective de muncă 419
§1. Principiul informării și consultării lucrătorilor în probleme ce privesc evoluția întreprinderii 419
§2. Implicarea lucrătorilor în activitatea societăților europene 421
§3. Concedierea colectivă 426
§4. Menținerea drepturilor salariaților în cazul transferului de întreprinderi 431
§5. Protecția lucrătorului în caz de insolvabilitate a patronului 434
Secțiunea a 4-a. Libera circulație a forței de muncă 437
§1. Libera circulație a persoanelor 437
§2. Detașarea salariaților în străinătate în cadrul prestărilor de servicii 440
§3. Informarea și consultarea lucrătorilor 443
Secțiunea a 5-a. Coordonarea sistemelor de securitate socială 446
§1. Reglementarea actuală 446
§2. Prezentarea sintetică a Regulamentului 883/2004 452

Titlul V. Alte izvoare ale dreptului internațional al muncii 455

Secțiunea 1. Norme adoptate în cadrul Organizației Națiunilor Unite 455
§1. Instrumente ce conțin norme de drept internațional al muncii 455
§2. Documente ce nu implică obligații juridice pentru statele membre 457
§3. Declarația Mileniului 457
§4. Consiliul Drepturilor Omului al ONU 458
Secțiunea a 2-a. Organizația Mondială a Comerțului 458
Secțiunea a 3-a. Normele adoptate prin tratate bilaterale 458

Secțiunea a 4-a. Conflictul de izvoare de drept internațional și de drept intern 459

Concluzii **460**

Documente

I. Documente ale Organizației Internaționale a Muncii **463**
1. Lista convențiilor adoptate pe sesiuni 465
2. Lista convențiilor pe materii 473
3. Lista convențiilor OIM în actualitate 478
4. Lista convențiilor OIM retrase sau care au rămas fără obiect 480
5. Index privind ratificarea de către România a convențiilor OIM 481
6. Index în ordinea numărului convențiilor OIM ratificate de România 484
7. Index pe materii al convențiilor OIM ratificate de România 485
8. Lista convențiilor OIM (1990-2007) 486
Convenția nr. 170/1990 privind securitatea în utilizarea produșilor chimici în muncă 487
Convenția nr. 171/1990 privind munca de noapte 493
Convenția nr. 172/1991 privind condițiile de muncă în hoteluri, restaurante și unități similare 496
Convenția nr. 173/1992 privind protecția creanțelor lucrătorilor în caz de insolvabilitate a celui care angajează 498
Convenția nr. 174/1993 referitoare la prevenirea accidentelor industriale majore 502
Convenția nr. 175/1994 privind munca cu timp parțial 508
Convenția nr. 176/1995 privind securitatea și sănătatea în mine 511
Convenția nr. 177/1996 privind munca la domiciliu 517
Convenția nr. 178/1996 privind inspecția condițiilor de muncă și de viață ale marinarilor 519
Convenția nr. 179/1996 privind recrutarea și plasarea marinarilor 523
Convenția nr. 180/1996 privind durata muncii marinarilor și efectivele navelor 526
Convenția nr. 181/1997 privind agențiile private de ocupare a forței de muncă 530
Convenția nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor 535
Convenția nr. 183/2000 privind revizuirea convenției (revizuită) asupra protecției maternității, 1952 537
Convenția nr. 184/2001 privind securitatea și sănătatea în agricultură 541
Protocol din 2002 relativ la convenția asupra securității și sănătății lucrătorilor, 1981 546
Convenția nr. 185/2003 privind revizuirea convenției asupra documentelor de identitate ale navigatorilor, 1952 550

Convenția nr. 186/2006 asupra muncii maritime 567
Convenția nr. 187/2006 privind cadrul de promovare a securității și sănătății în muncă 659
Convenția nr. 188/2007 privind munca în sectorul piscicol 662
Dispoziții finale tip 687

II. Documente ale Uniunii Europene 689
A. Tabel cronologic de acte normative comunitare 689
B. Reglementări esențiale 696
Directiva Consiliului 80/987/CEE din 20 octombrie 1980 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la protecția salariaților în cazul insolvabilității angajatorului 696
Directiva Consiliului 91/383/CEE din 25 iunie 1991 de completare a măsurilor menite să încurajeze îmbunătățirea securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătorilor care au un raport de muncă pe durată determinată sau temporar 701
Directiva Consiliului 91/533/CEE din 14 octombrie 1991 privind obligația angajatorului de a-și informa salariații asupra condițiilor aplicabile contractului sau raportului de muncă 704
Directiva Consiliului 94/33/CE din 22 iunie 1994 referitoare la protecția tinerilor în muncă 708
Directiva Consiliului 94/45/CE din 22 septembrie 1994 privind constituirea unui comitet european de întreprindere sau instituire a unei proceduri în întreprinderile și grupurile de întreprinderi de dimensiune comunitară în scopul informării și consultării lucrătorilor 718
Directiva Consiliului 97/74/CE din 15 decembrie 1997 privind extinderea la Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a aplicării Directivei 94/45/CE privind constituirea unui Comitet european pentru întreprinderi sau a unei proceduri de informare și consultare a salariaților în întreprinderile sau grupurile de întreprinderi de dimensiune comunitară .. 730
Directiva Parlamentului European și a Consiliului 96/71/CE din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul furnizării de servicii 732
Directiva Consiliului 97/81/CE din 15 decembrie 1997 privind Acordul-cadru cu privire la munca cu fracțiune de normă, încheiat de UCIPE, CEIP și CES 738
Directiva Consiliului 97/74/CE din 15 decembrie 1997 privind extinderea la Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a aplicării Directivei 94/45/CE, privind constituirea unui Comitet european pentru întreprinderi sau a unei proceduri de informare și consultare a salariaților în întreprinderile sau grupurile de întreprinderi de dimensiune comunitară .. 746
Directiva consiliului 98/23/CE din 7 aprilie 1998 privind extinderea la Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a aplicării Directivei 97/81/CE, privind acordul-cadru referitor la munca cu fracțiune de normă, încheiat cu UNICE, CEEP și ETUC 748

Decizia Comisiei 98/500/CE din 20 mai 1998 privind constituirea Comitetelor de dialog sectorial, menite să promoveze dialogul între partenerii sociali la nivel european *(notificată sub numărul C (1998) 2334)* 749
Directiva Consiliului 98/59/CE din 20 iulie 1998 privind armonizarea legislației statelor membre cu privire la concedierile colective 752
Directiva Consiliului 2001/23/CE din 12 martie 2001 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor salariaților în cazul transferului de întreprinderi, afaceri sau părți de întreprinderi sau afaceri 757
Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2003/88/CE din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru 777
Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2004/38/CE din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE 790
Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (Text cu relevanță pentru SEE și pentru Elveția) 809
C. Sistematizarea pe materii a reglementărilor comunitare 859